

АКАДЕМИЈА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА

„ШУМАДИЈА“

Крагујевац, Трг Тополиваца бр.4

ПРОГРАМ

ЗА ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД

Крагујевац, 2021.год.

Академија струковних студија „ШУМАДИЈА“

На основу чланова 27–31. Закона о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005, измене и допуне “Сл. гласник РС“, бр. 91/15 и 113/2017) и Правилника о безбедности и здрављу на раду, председник Академије струковних студија “ШУМАДИЈА” др Милан Ђорђевић, проф.с.с са седиштем у Крагујевцу, Трг Тополица бр.4, ПИБ 111829807, матични број 17923013, одобрио је 12.02.2021 године:

ПРОГРАМ ЗА ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД НА РАДНИМ МЕСТИМА

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Оспособљавањем за безбедан рад на радном месту радник стиче теоријска и практична знања из области безбедности и здравља на раду, упознаје се са условима рада, опасностима и штетностима на радном месту, са мерама безбедности и здравља на раду, средствима и опремом личне заштите на раду која доприносе већем степену безбедности при раду на истом или промењеном радном месту и при раду у промењеном технолошком процесу, односно процесу рада са новом опремом и оруђима за рад.

Члан 2.

Оспособљавањем запослених за безбедан рад, тј. обучавање из области безбедности и здравља на раду врши се при:

1. заснивању радног односа (или при другом радном ангажовању) и распоређивању на радно место за које је запослени засновао радни однос;
2. распоређивању у току рада (промени радног места);
3. променама у технолошком процесу, односно процесу рада;
4. увођењу нове или промене постојеће опреме и уређаја за рад
5. Провера знања сваке четврте године.

Члан 3.

Оспособљавање радника за безбедан и здрав рад врши се теоријским и практичним путем. У теоријском делу радник се упознаје са прописима из области безбедности и здравља на раду, специфичним опасностима и штетностима које се јављају на радном месту, као и са мерама за спречавање односно смањење ризика на најмању могућу (прихватљиву) меру. Практичну обуку на одређеном радном месту врши непосредни руководилац, запослени са предходним одговарајућим искуством (ментор) или послодавац у сарадњи са лицем за безбедност и здравље на раду. После извршеног оспособљавања обавезна је провера оспособљености запослених за безбедан рад.

Члан 4.

Запослени из члана 2. овог програма не сме отпочети са самосталним радом, односно радом без непосредног надзора који врши други запослени, писменим путем задужен од послодавца, све док се не оспособи за безбедан рад.

Члан 5.

Оспособљавање запослених врши се у току радног времена. Средства за оспособљавање запослених обезбеђује послодавац.

Академија струковних студија “ШУМАДИЈА”

Члан 6.

Сва лица која се по било ком основу налазе у кругу и просторијама Академије (професори, студенти и други који обављају други рад), биће упознати са мерама безбедности и здравља на раду.

Радници који претходно морају бити оспособљени за безбедан рад биће упозорени на опасности и штетности по здравље.

Члан 7.

Ако запослени истовремено обављају послове на два или више радних места, оспособљавање за безбедан и здрав рад врши се на сваком од радних места.

Члан 8.

Додатно оспособљавање запосленог не сме ићи на терет запосленог.

II. ОРГАНИЗОВАЊЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ОСПОСОБЉАВАЊА ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН РАД

Члан 9.

Организовање и спровођење оспособљавања из безбедности и здравља на раду врши стручно лице или овлашћена организација за безбедност и здравље на раду. Оспособљавање се врши у складу са програмом за оспособљавање запослених за безбедан рад.

Члан 11.

Време трајања оспособљавања запослених за безбедан рад зависи од услова рада, тј. радног места на које се запослени распоређује.

Члан 12.

Оспособљавањем на радном месту запослени се упознаје са технолошким процесом рада, опасностима и штетностима и предузетим мерама за безбедан и здрав рад.

Члан 13.

Оспособљавањем запослени се упознаје са теоретским знањима из материје безбедности и здравља на раду и практичним делом обуке (начином употребе и коришћењем средстава и опреме за рад као и средстава и опреме личне заштите, значају пружања прве помоћи при повређивању, као организацијом и мерама заштите од пожара).

III. САДРЖАЈ И ОБИМ ПРОГРАМА ОСПОСОБЉАВАЊА ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН РАД

Члан 14.

Садржај и обим програма за оспособљавање запослених за безбедан рад зависи од услова рада на радном месту, сложености послова који се обављају, технолошког процеса рада, опреме и оруђа за рад, опасности и штетности на раду и др.

Члан 15.

При оспособљавању за безбедан и здрав рад запослени се мора упознати са:

1. организацијом и функционисањем безбедности и здравља на раду на Академији;
2. организацијом рада Академије и његових организационих делова;
3. технолошким процесом и опасностима које угрожавају безбедност при раду, а посебно на радним местима са повећаним ризиком;
4. поступком и начином обављања радних операција које обезбеђују заштиту запослених на радном месту, односно заштиту запослених у радној средини;
5. правима и обавезама у вези са применом прописаних мера и последицама које могу настати због непридржавања прописаних мера безбедности и здравља на раду;
6. употребом одговарајућих средстава и опреме личне заштите, правилним и наменским коришћењем и њиховим одржавањем.

Члан 16.

Програм за оспособљавање запослених за безбедан рад садржи теоретски и практични део обуке из безбедности и здравља на раду.

Члан 17.

Теоријски део обуке обухвата упознавање запосленог са општим појмовима из безбедности и здравља на раду, са прописима и мерама безбедности и здравља на раду, са опасностима и штетностима у радној околини, на радном месту, као и посебним мерама којима се оне отклањају.

Законски прописи из области безбедности и здравља на раду:

- значај и циљ безбедности и здравља на раду;
- организација и функционисање безбедности и здравља на раду на Академији, односно у организационим деловима;
- права и дужности послодавца, руководиоца организационих делова и непосредних организатора послова и лица за послове безбедности и здравља на раду, као и права и обавезе запослених у погледу безбедности и здравља на раду

Упознавање са Актом о процени ризика

Акт о процени ризика заснива се на утврђивању могућих врста опасности и штетности на радном месту у радној околини, на основу којих се врши процена ризика од настанка повреда и оштећења здравља запосленог. Опасности и штетности групишу се у зависности од њихове врсте и природе.

Опасности се групишу у:

- 1) **Механичке опасности**, које се појављују коришћењем опреме за рад (недовољна безбедност због ротирајућих или покретних делова; слободно кретање делова или материјала који могу нанети повреду запосленом; унутрашњи транспорт и кретање радних машина или возила, као и померања одређене опреме за рад; коришћење опасних средстава за рад која могу произвести експлозије или пожар; немогућност или ограниченост правовременог уклањања са места рада, изложеност затварању, механичком удару, поклапању; други фактори који могу да се појаве као механички извори опасности).
- 2) **Опасности које се појављују у вези са карактеристикама радног места** (опасне површине - подови и све врсте газашта, површине са којима запослени долази у додир а које имају оштре ивице - рубове, шилке, грубе површине, избочене делове и сл.; рад на висини или у дубини - у смислу прописа о безбедности и здрављу на раду; рад у скученом, ограниченом или опасном простору, на пр. између два или више фиксираних делова, између покретних делова или возила, рад у затвореном простору који је недовољно осветљен или проветран и сл.; могућност клизања или спотицања - мокре или клизаве површине; физичка нестабилност радног места; могуће последице или сметње узлед обавезне употребе средстава или опреме за личну заштиту на раду; утицаји услед обављања процеса рада коришћењем неодговарајућих или неприлагођених метода рада; друге опасности које се могу појавити у вези са карактеристикама радног места, начином рада и коришћењем средстава и опреме за личну заштиту на раду која оптерећују запосленог)

Академија струковних студија "ШУМАДИЈА"

- 3) **Опасности које се појављују коришћењем електричне енергије** (опасност од директног додира са деловима електричне инсталације и опреме под напоном; опасности од индиректног додира; опасност од топлотног дејства које развијају електрична опрема и инсталације - прегревање, пожар, експлозија, електрични лук или варничење и сл; опасности услед удара грома и последица атмосферског пражњења; опасност од штетног дејства утицаја електростатичког наелектрисања и друге опасности које се могу појавити у вези са коришћењем електричне енергије.

Штетности се групишу у:

1) **Штетности које настају или се појављују у процесу рада:**

- хемијске штетности, прашина и димови (удисање, гушење, уношење у организам, продор у тело кроз кожу, опекотине, тровање и сл);
- физичке штетности (бука и вибрације);
- штетни утицаји микроклиме (висока или ниска температура, влажност и брзина струјања ваздуха);
- неодговарајућа - недовољна осветљеност;
- штетни утицају зрачења (топлотног, јонизујућег или нејонизујућег, ласерског, ултразвучног);
- штетни климатски утицаји (рад на отвореном);
- штетности које настају коришћењем опасних материја у производњи, транспорту, паковању, складиштењу или уништавању;
- друге штетности које се појављују у радном процесу а које могу да буду узрок повреде на раду запосленог, професионалног обољења или обољења у вези са радом.

2) **Штетности које проистичу из психичких и психофизиолошких напора** који се узрочно везују за радно место и послове које запослени обавља, као што су:

- напори или телесна напрезања (ручно преношење терета, гурање или вучење терета, разне дуготрајне повећане телесне активности и сл.);
- нефизиолошки положај тела (дуготрајно стајање, седење, чучање, клечање и сл.);
- напори при обављању одређених послова који проузрокују психолошка оптерећења (стрес, монотонија и сл.);
- одговорност у примању и преношењу информација, коришћења одговарајућег знања и способности, одговорност у правилима понашања, одговорност за брзе измене радних процедура, интензитет у раду, просторна условљеност радног места, конфликтне ситуације, рад са странкама и новцем, недовољна мотивација за рад, одговорност у руковођењу и сл.)

3) **Штетности везане за организацију рада**, као што су: рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад), рад у сменама, скраћено радно време, рад ноћу, приправност за случај интервенција и сл.)

4) **Остале штетности** које се појављују на радним местима.

Упознавање са предузетим мерама за спречавање, односно смањење ризика на приватљив ниво:

- правилна организација радног места
- правилно руковање са опремом за рад
- упознавање са техничком заштитом на опреми за рад
- значај правилног одржавања и контроле исправности опреме непосредно пре као и у току рада
- упознавање са појмом ПОВЕЋАНИ РИЗИК и са посебним условима које запосени
- распоређени на таква места морају да испуњавају

Средства и опрема личне заштите:

- циљ и сврха средстава и опреме личне заштите,
- подела средстава и опреме личне заштите према намени,

Упознавање са правилном организацијом радног места:

- хигијена радних и помоћних просторија;
- микроклиматски услови рада
- професионална обољења.

Повреде на раду и прва помоћ:

- упознавање са поступком у случају повреде на раду или друге појаве која може да угрози живот и здравље запослених
- упознавање са значајем и организацијом прве помоћи унутар Академије
- упознавање са опремом за пружање прве помоћи

Члан 18.

Практична знања при оспособљавању из безбедности и здравља на раду радник стиче из области:

- начина употребе и коришћења средстава и опреме личне заштите;
- практичне употребе средстава и опреме за рад,
- упознавање са опасним зонама на радном месту и у радној околини

Члан 19.

На радном месту радник се практично упознаје са:

технолошким процесом рада,

- вођење послова / административни послови, наручивање материјала потребног за рад;
- довожење материјала, пријем и истовар материјала;
- распоређивање материјала по орманима;
- обрада материјала (распорјеђивање књига у библиотеку, писање и штампање документације и скрипти .....);
- одношење производа до возила или до амфитеатара или предузећа где се одвија пракса;
- писање рачуна, издавање фактура и наплата;
- одржавање хигијене у просторијама Академије

опремом и оруђима за рад,

Рачунар, лаптоп, штампач, скенер, калкулатори, телефон, факс, пројектор, графоскоп и сл.

опасностима, штетностима и мерама безбедности и здравља.

(практична обука, уз обуку за правилну употребу личних заштитних средстава).

Члан 20.

Оспособљавање запослених за безбедан рад врши се на начин који највише одговара потребама Академије, да се радник потпуно упозна са заштитом на раду и тиме оспособи за безбедан рад. Који ће начин оспособљавања бити примењен зависи од услова рада на радном месту, врсте и сложености послова, технолошког процеса рада, оруђа за рад и опреме којом се рад обавља.

Члан 21.

Ради унапређења безбедности и здравља, спроводиће се предавања са практичном обуком и други видови оспособљавања запослених за безбедан рад, као што су:

- Семинари у облику организовања предавања и практичне обуке;
- Обуке из безбедности и здравља на раду које проистичу из законских обавеза;
- Стручна литература (упутства произвођача материјала и опреме за рад као и личних заштиних средстава);
- Демонстрирање употребе средстава и опреме за личну заштиту на раду.

Члан 22.

Запослени распоређени на друга радна места поново се морају оспособити.

Члан 23.

Лица која обављају стручне послове безбедности и здравља на раду оспособљавају се и усавршавају своја знања:

- праћењем стручне литературе;
- учешћем на семинарима и симпозијумима;
- похађањем наставе коју организују стручне установе и школе.

IV. ПРОВЕРА ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН РАД

Члан 24.

После извршене обуке, односно после спроведеног теоретског и практичног оспособљавања, врши се провера оспособљености запослених за безбедан рад, тј. провера оспособљености за сигуран и самосталан рад на радном месту на коме је радник распоређен.

Члан 25.

Провера оспособљености за безбедан рад запослених из члана 16. и 17. програма врши се тестирањем.

Члан 26.

Провера оспособљености запослених за безбедан рад који нису директно везани за процес производње и који не рукују опасним средствима рада вршиће се путем теста.

Члан 27.

Ако се приликом провере знања утврди да запослени није довољно оспособљен за безбедан рад, не може му се дозволити:

- да самостално отпочне рад на радном месту за које је засновао радни однос;
- да настави да ради на радном месту на које је распоређен у току рада.

За запослене из става 1. овог члана обука се наставља, после чега се поново врши провера оспособљености запослених.

Члан 28.

Ако се ни у другом поновљеном поступку провером знања не утврди да је запослени оспособљен за безбедан рад на одређеном радном месту, запослени не може да обавља послове на наведеном радном месту.

Члан 29.

Ванредно оспособљавање запослених из области безбедности и здравља на раду вршиће се на иницијативу: послодавца; лица за БиЗНР или надлежног инспектора рада .

Члан 30.

Одлуку о ванредном оспособљавању радника доноси послодавац или лице које он овласти.

Члан 31.

Ванредно оспособљавање ће се вршити када се утврди:

- да радник не спроводи предвиђене мере безбедности и здравља на раду;
- долази до узастопног повређивања запосленог у краћем временском периоду;
- у другим случајевима (тешка телесна повреда, колективна повреда или друга појава, промена опреме за рад или технолошког процеса као и промена услова радне околине)

V. ПРОВЕРА ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН РАД

Члан 32.

Периодичне провере оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врше се најкасније у року од једне године од дана претходне провере, а на осталим радним местима најкасније у року од четири године од дана претходне провере.

VI. ЕВИДЕНЦИЈА О ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДАН РАД

Члан 33.

Ради остваривања увида у стање о оспособљености запослених из безбедности и здравља на раду и њиховом оспособљавању за безбедан рад, обавезно је вођење евиденције о оспособљености запослених за безбедан рад.

О извршеном оспособљавању радника за безбедан и здрав рад законом дефинисану евиденцију води стручно лице за безбедност и здравље на раду.

Члан 34.

Начин вођења евиденције о оспособљености запослених за безбедан рад регулисан је Правилником о вођењу евиденције.

Члан 35.

Евиденције да су запослени теоретски и практично обучени за безбедан рад, води се у посебним списковима (Образац бр. 6 Правилник о евиденцијама у области безбедности и здравља на раду Сл.гласник РС бр. 62/2007, и 102/2015).

VII. ОСПОСОБЉАВАЊЕ ТРЕЋИХ ЛИЦА

Члан 36.

Оспособљавање трећих лица врши се у зависности од разлога боравка на Академији и то:

- лица која су у посети (гости, пролазници; ....)
- лица која Академији пружају услуге (достављачи материјала за рад, колеге професори са других факултета и .....).

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 37.

Програм оспособљавања запослених за безбедан рад ступа на снагу и примењује се почев од дана потписивања послодавца.

ПРЕДСЕДНИК:

Академија струковних студија "ШУМАДИЈА"